

BEHANDELING BEGROTING MINISTERIE VAN EZ

ZET HET ONDERNEMINGSKLIMAAT OP 1

19 januari 2026

Binnenkort behandelt u de begroting van het ministerie van Economische Zaken. Ter voorbereiding geven ondernemingsorganisaties VNO-NCW en MKB-Nederland u graag enkele aandachtspunten mee.

Dit doen we vanuit de visie dat Nederland een weerbaar en veilig land moet zijn dat ook voor toekomstige generaties brede welvaart garandeert. Dat vraagt om een sterke, duurzame, sociale en concurrerende economie. Ons land heeft daarvoor alles in huis, maar staat voor grote uitdagingen. Zowel in eigen land als in Europa moeten we dus met urgentie aan de slag, zeker gezien de huidige geopolitieke en technologische ontwikkelingen. De komende jaren moeten investeringen centraal staan: van de overheid én van bedrijven, die daartoe in staat moeten worden gesteld. Als investeringen stilvallen, zetten we onze toekomstige welvaart op het spel. Wij vinden dan ook dat investeringen in de toekomstige welvaart een hogere prioriteit moeten krijgen in de rijksbegroting.

Het Ministerie van Economische Zaken staat aan de lat voor een excellent ondernemingsklimaat en moet echt aan de bak: het ondernemingsklimaat verslechtert. De gevolgen zijn merkbaar: bedrijven investeren minder, ook buitenlandse investeringen in Nederland nemen af en ons mkb komt verder onder druk door stijgende kosten en afnemende marges. Het versterken van het ondernemingsklimaat vraagt om een overheid die besluiten neemt, ons verdienvermogen vergroot, regeldruk beperkt en het vertrouwen van ondernemers en burgers versterkt met stabiel en voorspelbaar beleid. VNO-NCW en MKB-Nederland vinden daarom dat het versterken van het ondernemingsklimaat en ons toekomstig verdienvermogen (zoals helder geschetst in het rapport Wennink) topprioriteit moet zijn van een nieuw kabinet. Zet het ondernemingsklimaat op 1. De begroting van Economische Zaken voor 2026 is logischerwijs tamelijk beleidsarm. Toch denken we dat met een aantal concrete verbeteringen er al (kleine) stappen kunnen worden gezet in het versterken van het ondernemingsklimaat.

1. REGELDRUK: kies voor meetbare en afdwingbare reductiedoelstelling

1.1. Enorme toename regeldruk in de pijplijn

Regeldruk is al jaren het grootste knelpunt voor ondernemers. Sinds 2018 is de regeldruk met minimaal € 5 miljard toegenomen. Tegelijkertijd groeide de Rijksoverheid met 30 procent in fte's. Alleen al via departementale regelgeving kwam daar ruim € 3,8 miljard aan lasten bij. En dit is nog een onderschatting: nieuwe regels uit 2025 en regeldruk afkomstig van toezichthouders (via o.m. beleidsregels), zijn hierin niet meegenomen. Ook zit er nog voor €3,5 miljard aan extra regeldruk in pijplijn, zo blijkt uit de meest recente voortgangsrapportage van het Adviescollege Toetsing Regeldruk (ATR). Deze ontwikkeling zet de concurrentiekracht van onze economie onder flinke druk.

De grootste recente toename komt voort uit het Cyberbeveiligingsbesluit en het Besluit weerbaarheid kritieke entiteiten. Samen zorgen zij voor ruim € 800 miljoen structurele en € 1,3 miljard incidentele lasten voor bedrijven. Het Adviescollege Toetsing Regeldruk (ATR) was zeer kritisch en adviseerde om de voorstellen niet in te dienen (dictum 4). Toch liggen ze, vrijwel ongewijzigd, voor bij de Tweede Kamer. Dit illustreert het grote gebrek aan gevoel van urgentie om verdere stapeling van regeldruk te voorkomen (en meer proportioneel te reguleren). We hopen dat de Tweede Kamer de ergste regeldruk eruit zal halen.

1.2. 0-risico mentaliteit

Een belangrijke oorzaak van de regeldruk is de wijdverbreide 0-risico mentaliteit binnen de overheid. Elk risico wordt dichtgeregeld, met een explosie aan rapportages, registraties en verantwoordingsverplichtingen tot gevolg. Tegelijkertijd zijn alle grote rijksinspecties verdubbeld in fte en kosten, terwijl steeds meer toezichttaken richting bedrijven zelf wordt afgeschoven via verplichte checklists, inventarisaties, registraties, rapportages, keuringen, protocollen, certificeringen, enquêtes, gedragscodes, verplichte meldingen et cetera. Er lijkt bijna geen rem te zitten op de hoeveelheid en gedetailleerdheid van data die de overheid bij ondernemers uitvraagt. Waarbij overlap niet wordt geschuwd en nieuwe data de datahonger van de overheid alleen maar verder aanwakkert in plaats van stilt.

De brief van de minister van Economische Zaken van december markeert een belangrijke stap vooruit: een scherpe analyse, een collectieve kabinetsverantwoordelijkheid en een eerste meetbare doelstelling (-500 regels). Dit biedt een goede basis voor een stevig vervolg. Er zijn echter nog stevige stappen nodig.

Om regeldruk structureel terug te dringen is een fundamentele koerswijziging nodig. Dat vraagt om interdepartementale regie onder leiding van de minister van EZ en om een cultuuromslag: van wantrouwen naar vertrouwen en van risicomijdend naar risicogestuurd.

Cruciaal daarbij is een **harde, meetbare reductiedoelstelling**. Eerdere doelstellingen zijn aantoonbaar gehaald; het loslaten ervan heeft geleid tot de huidige explosie aan regeldruk.

Wij vragen de Tweede Kamer om:

1. Het kabinet te verplichten tot een **meetbare regeldrukreductie**, bijvoorbeeld:
 - o een bedrag in euro's, en/of
 - o een reductie van 25% binnen de MKB-indicatorsectoren.

2. Invoering van het **One In, One Out-principe**: elke nieuwe euro regeldruk wordt gecompenseerd met een euro minder bestaande regeldruk, in principe binnen hetzelfde departement.
3. Deze doelstellingen te vertalen naar **bindende departementale doelen**, zodat ministeries hier daadwerkelijk op worden afgerekend.

Zonder de keuze voor meetbare reductiedoelstellingen blijft regeldruk groeien. Door nu te kiezen meetbare doelen en echte collectieve aanpak, kunnen kabinet en Tweede Kamer het verschil maken voor ondernemers én voor een slagvaardigere overheid.

4. Beperk de enorme regeldruk van het Cyberbeveiligingsbesluit en het Besluit weerbaarheid kritieke entiteiten. Dat kan door:
 - Groepsregistratie mogelijk te maken zodat niet alle entiteiten binnen één concern zich afzonderlijk moeten registreren. Net als bij de Netcode geeft de directie dan schriftelijk aan welke entiteit verantwoordelijk is voor de cyberbeveiligingsmaatregelen voor de hele groep.
 - Voer proportionele drempelwaardes in voor de meldplicht van bedrijven met focus op continuïteit c.q. leveringszekerheid.
 - Geef NCSC de regierol te pakken in de ondersteuning van het mkb bij cyberincidenten. Dit vraagt om één centraal meldpunt, basisadvisering en doorverwijzing naar erkende en gecertificeerde incidentresponsdienstverleners.

1.3. Betrek ATR bij invoeringstoets Wki

Sinds 1 april 2024 geldt de **Wet kwaliteit incassodienstverlening (Wki)**, die moet voorkomen dat incassokosten voor burgers onnodig stijgen, waardoor ze in betaalproblemen kunnen komen. De wet heeft echter zo'n ruime reikwijdte, dat hiermee een tegenovergesteld effect wordt bereikt en onnodig veel regeldruk veroorzaakt. Iedereen die 'bedrijfsmatig' een factuur Het bedrijfsleven is voorstander van deze wet, maar wel beperkt tot de doelgroep waar die voor bedoeld was: incassobureaus. Nu is de wet ook van toepassing op kleine ondernemingen en dienstverleners die incasso niet als corebusiness hebben en incidenteel een briefje sturen, zonder extra kosten, ter herinnering van een betalingsachterstand. Denk aan VVE-beheerders en verhuurmakelaars, voor wie incasso niet de core business is. De wet leidt zo onbedoeld tot hogere kosten voor de VvE's en daarmee voor burgers.

De eenmalige kosten registratie:

€ 2.200,- per incassodienstverlener
+ € 600,- per eigenaar of bestuurder van de onderneming

Jaarlijkse kosten toezicht:

€ 1.800,- voor incassodienstverleners die een eenmanszaak voeren
€ 7.400,- voor alle incassodienstverleners met een overige bedrijfsvorm

Verder maken de streng gemaximeerde buitengerechtelijke incassokosten (BIK) minnelijke incasso financieel minder rendabel, waardoor vaker direct de gang naar de gerechtsdeurwaarder wordt gekozen.

We vragen de Tweede Kamer om:

- Het kabinet te verzoeken ATR te betrekken bij de invoeringstoets die momenteel wordt uitgevoerd naar deze wet en onderliggende regelgeving.

2. FINANCIERING

2.1. Versterk de financiering voor mkb-ondernemers

Veel mkb-ondernemers lopen nog altijd vast bij het aantrekken van financiering, vooral aan de onderkant van de markt. Dat komt niet alleen door een onoverzichtelijk financieringslandschap en beperkte kennis van alternatieve financiering, maar ook doordat banken – hoewel nog steeds belangrijk – niet langer alle financieringsvragen kunnen invullen. Alternatieve financiering groeit, maar is vooralsnog te klein om het gat te dichten.

Het **Nationaal Convenant MKB-Financiering** pakt deze knelpunten gericht aan, met aandacht voor financieringsaanbod, vindbaarheid, professionalisering en betere data. De eerste resultaten zijn zichtbaar, zoals de FinancieringsGids en marktbrede datarapportages.

Tegelijkertijd is duidelijk: we zijn er nog niet. Juist omdat deze onderdelen elkaar versterken, is een blijvend ambitieuze uitvoering van het convenant op alle onderdelen nodig. Zo werd in het eindrapport van de Gezant mkb-financiering extra aandacht gevraagd voor toegang tot de relevante dataregisters. Door privacywetgeving hebben non-bancaire financiers geen toegang (Frauderegister) of dreigen deze kwijt te raken (BKR). Om de risicobeoordeling van financiering soepel te laten verlopen, is toegang tot deze registers van groot belang. Dit belang wordt breed erkend, maar er lijkt nog weinig schot in de zaak te zijn. Het is noodzakelijk dat deze toegang snel geregeld wordt om de doelstelling van het convenant te kunnen halen.

2.2. Geef durfkapitaal een impuls met een win-winregeling

Voor kleine bedrijven zonder trackrecord of onderpand is financiering vaak simpelweg niet bereikbaar. De Belgische **win-winlening** laat zien dat het anders kan. Jaarlijks worden daar duizenden kleine leningen verstrekt door familie en kennissen, met beperkte bedragen, duidelijke randvoorwaarden en minimale risico's. Het achtergestelde karakter van de lening werkt bovendien als hefboom op (andere vormen van) financiering.

VNO-NCW en MKB-Nederland zien een Nederlandse variant als een effectieve en betaalbare manier om juist deze groep ondernemers perspectief te bieden. De maatschappelijke opbrengsten wegen ruimschoots op tegen de beperkte kosten.

2.3. Zorg voor continuïteit richting een Nationale Investeringsinstelling

De voorgenoemde samenvoeging van Invest-NL en Invest International tot één **Nationale Investeringsinstelling (NNI)** biedt kansen voor innovatieve en snelgroeiende bedrijven. Nederland mist nu een samenhangend investeringsstelsel dat bedrijven door de hele ontwikkel- en opschalingsfase kan begeleiden. Totdat de NNI volledig operationeel is, is continuïteit cruciaal. Invest-NL en Invest International beschikken tot en met 2027 over middelen, maar hebben dit jaar duidelijkheid nodig over financiering daarna. Zonder die zekerheid kunnen zij geen nieuwe projecten starten. Nieuwe middelen moeten daarom, zolang de NNI er nog niet is, via de bestaande instellingen beschikbaar blijven. Het is van groot belang dat een deel van deze middelen kan worden ingezet op het mobiliseren van pensioenfondsen. Dat mobiliseren vergt dat zogeheten 'first loss' geaccepteerd moet kunnen worden. Dat betekent ook dat dat deel van de middelen saldo-relevant zal zijn.

Wij vragen de Tweede Kamer om:

1. Het kabinet op te roepen tot een **ambitieuze en integrale voortzetting van het Nationaal Convenant MKB-Financiering**. Zorg dat de toegang van non-bancaire financiers tot BKR en frauderegister geregeld wordt.
2. De invoering van een **Nederlandse win-winregeling** actief te ondersteunen.
3. Het kabinet te verzoeken **tijdig duidelijkheid te geven over financiering na 2027** voor Invest-NL en Invest International.

3. DIGITALISERING

3.1. Van plannen naar uitvoering

De plannen om AI te stimuleren buitelen in Nederland over elkaar heen. De rode draad daarin is helder: er moet meer worden geïnvesteerd in AI-systemen, digitaal talent, rekencapaciteit en toepassing. Die urgentie is terecht.

Tegelijkertijd is Nederland te klein voor zoveel verschillende plannen. Het is nu van belang te komen tot een echte integrale aanpak en sterke publiek-private samenwerking waarmee het Nederlandse AI-ecosysteem daadwerkelijk worden versterkt.

Wij roepen het ministerie van Economische Zaken op hier nu echt regie te pakken en te komen tot een heldere roadmap kan richting geven aan de stappen die nodig zijn om Nederland te positioneren als Europese koploper op het gebied van AI.

3.2. Leg binnen de uitvoering meer nadruk op de adoptie en toepassing van AI

Brede toepassing van AI is essentieel om de afnemende productiviteitsgroei in Nederland te keren en zo bij te dragen aan brede welvaart. Met name in het mkb zijn hier nog stevige stappen te zetten.

VNO-NCW en MKB-Nederland vinden dat AI-adoptie en de ontwikkeling van concrete toepassingen veel meer prioriteit moet krijgen in het beleid. Het huidige beleid richt zich nog te veel op fundamenteel onderzoek naar AI-technologie. Om deze kloof te dichten zijn aanvullend beleid gericht op AI-adoptie van belang. Verschuif een substantieel deel van de middelen voor AI naar toepassingen in het bedrijfsleven.

3.3. Investeer in een sterke Europese cloudpositie

Binnen de digitale keten nemen Europa en Nederland op dit moment een zwakke positie in op de cloudlaag. Dat beperkt de autonomie en keuzevrijheid van bedrijven. Om dit te doorbreken is het noodzakelijk om, in Europees verband, te investeren in een sterke en onderscheidende cloudsector.

Dit vraagt om een proactieve rol van overheden en gerichte publieke investeringen. Nederland zou zich daarom nadrukkelijk moeten openstellen voor deelname aan vervolgprojecten van het Europese IPCEI Cloud & Edge-initiatief.

3.4. Geef invulling aan de focus op het digitale ecosysteem in het industriebeleid

Het digitale ecosysteem is uitgegroeid tot de groeimotor van de economie van morgen. Het bestaat allang niet meer alleen uit infrastructuur en ICT-bedrijven, maar ook uit een snelgroeiende groep digitale techbedrijven die hun verdienmodel bouwen op IT en AI. Deze bedrijven vormen in toenemende mate een pijler onder onze economie. Om deze bedrijven te laten groeien moeten de randvoorwaarden voor opschaling, zoals bijvoorbeeld makkelijke toegang tot kapitaal, internationaal concurrerend zijn. Ook moet er geïnvesteerd worden in een lokaal ecosysteem dat aantrekkelijk is voor digitaal talent om in te werken zodat talent en bedrijven voor Nederland behouden blijven. Kortom er is gericht beleid nodig in combinatie met een publiek-private aanpak. Het Ministerie van Economische zaken erkent dit belang ook in haar recente industriebrief. Actie is echter noodzakelijk. Het is nu zaak te komen met een gerichte publiek-private actieagenda.

3.5. Borg kritieke digitale randvoorwaarden

De verdere groei van de digitale economie vraagt om robuuste randvoorwaarden. Op dit moment dreigt een tekort aan zee kabelcapaciteit en aanlandingen in Nederland. Bestaande kabels moeten worden vervangen, maar er is geen vanzelfsprekend marktmodel dat nieuwe investeringen voor de brede markt stimuleert. Hierdoor dreigt afhankelijkheid van overcapaciteit van derden en komt de rol van Nederland als digitaal knooppunt onder druk te staan. Een gerichte investering van het kabinet kan hier het verschil maken en deze strategische positie veiligstellen. Daarnaast moet ook de AI-infrastructuur meegroeien met het snel toenemende gebruik van AI in alle sectoren. Overheidsfinanciering van een zogeheten 'AI-fabriek' is in dat licht een verstandige strategische keuze. De benodigde rekencapaciteit voor commerciële toepassingen zal grotendeels via private investeringen tot stand komen, maar de overheid heeft een belangrijke faciliterende rol. Die rol bestaat onder meer uit het creëren van een slim beleidskader, bijvoorbeeld door geschikte locaties aan te wijzen waar datacenters kunnen clusteren met voldoende ruimte en een haalbare aansluiting op het energienet. Daarbij kunnen slimme koppelingen worden gelegd met andere maatschappelijke opgaven. Zo kan een AI-gigafabriek, zoals voorgesteld in het rapport-Wennink, bijdragen aan een betere businesscase voor windparken op zee en de vertraagde uitrol daarvan weer versnellen.

3.6. Steun het Europese Digital omnibus en Omnibus on AI-voorstel

De vereenvoudiging van het omvangrijke en complexe digitale en data regelkader is noodzakelijk om innovatie, groei en het concurrentievermogen van Europese bedrijven te bevorderen. Terecht is er in Nederland en Europa veel aandacht voor het stimuleren van innovatie en groei op het terrein van AI. De digitale omnibusvoorstellen die de Europese Commissie op 19 november heeft gepresenteerd (Digital omnibus en Omnibus on AI), zijn een goede eerste stap naar een samenhangender, geharmoniseerd en duidelijk digitaal en datakader. Wij onderschrijven de doelstellingen van de bestaande regels nog volledig. De voorgestelde Digital Omnibus en Omnibus on AI verlagen die doelstellingen niet, maar maken de regels duidelijker, consistent en beter uitvoerbaar. Met de uitzondering van de Single Entry Point op EU-niveau, zien wij de voorstellen als een sterke eerste stap naar meer samenhang, duidelijkheid en uitvoerbaarheid. Iets waar we in B9+ verband om hebben gevraagd (voordat het Draghi rapport verscheen). We verzoeken de Tweede Kamer om de voorstellen in de Digital Omnibus en de Omnibus on AI te ondersteunen.

3.7. Stop met regelreflex: geen Europese Digital Fairness Verordening nodig

We delen het streven van het kabinet en de Europese Commissie om verdere fragmentatie te voorkomen en extra regeldruk zoveel mogelijk te beperken. In de afgelopen vijf jaar is al veel nieuwe wetgeving aangenomen op consumentengebied. Het is belangrijk dat deze eerst goed wordt toegepast en geëvalueerd. Nieuwe wetten, algemene verboden of brede beperkingen zijn daarbij niet de juiste route. Nederland moet zich alleen richten op *echte* leemtes in wetgeving en onbedoelde neveneffecten voorkomen. We moeten af van de regelreflex. We verzoeken dan ook om het opstellen van weer nieuwe consumentenregels, zoals de beoogde Europese Digital Fairness Act, niet te steunen.

Wij vragen de Tweede Kamer om:

1. Het kabinet op te roepen met één integraal AI-plan voor Nederland te komen met onder meer een ambitieuze doelstelling voor AI-adoptie door het MKB.
2. Leg meer nadruk op toepassing van AI en verschuif een substantieel deel van de middelen van onderzoek en kennisopbouw naar de ontwikkeling van toepassingen en opschaling.
3. Deelname van Nederland aan vervolgprojecten van het **IPCEI Cloud & Edge-initiatief** mogelijk te maken en financieel te ondersteunen.
4. Maak werk van het digitale ecosysteem in het nieuwe industriebeleid en kom met een concrete actieagenda.
5. Het kabinet op te roepen tot een **gerichte publieke investering in zeekabelcapaciteit en aanlanding** (in plan Wennink € 100 mi.) om de positie van Nederland als digitaal knooppunt veilig te stellen.
6. Het **Europese Digital omnibus** en **Omnibus on AI**-voorstel te steunen en de beoogde **Europese Digital Fairness Act** tegen te houden.

4. INDUSTRIEBELEID EN INNOVATIE

In het huidige geopolitieke en economische klimaat zijn industriebeleid en innovatie geen losse beleidsdossiers, maar strategische instrumenten voor economische weerbaarheid, veiligheid en toekomstig verdienvermogen. Technologisch leiderschap, sterke industriële ketens en het vermogen te innoveren én op te schalen bepalen in toenemende mate de positie van landen en regio's. tegen die achtergrond is het essentieel dat Nederland het industrie- en innovatie- en technologiebeleid met urgentie versterkt én beter organiseert.

VNO-NCW en MKB-Nederland zien daarbij nadrukkelijk de noodzaak van samenhang. De adviezen uit het Rapport Wennink, de brief van het Kabinet over Industriebeleid met focus, de kabinetsbrief over het 3% R&D Actieplan en de binnenkort te verschijnen actie-agenda's die voortkomen uit de Nationale Technologiestrategie bevatten elk waardevolle bouwstenen, maar het is nu cruciaal dat deze niet náást elkaar blijven bestaan.

Een effectieve aanpak begint bij een sterke aansluiting op het Europese industrie- en innovatiebeleid. In de komende jaren zal een groot deel van het technologie-, industrie- en innovatiebeleid via Brussel worden vormgegeven, onder meer via IPCEIs, de Chips Act, het volgende EU-kaderprogramma voor onderzoek en innovatie en nieuwe instrumenten gericht op concurrentiekracht en strategische autonomie (binnen het European Competitiveness Fund). Nederland moet hier niet alleen op aansluiten, maar dit beleid mede vormgeven. Dat vergt nationale keuzes die Europese prioriteiten versterken en het optimaal benutten van Europese en nationale middelen mogelijk maken.

Tegelijkertijd geldt: niet alles kan. Focus is noodzakelijk. Stimulerend beleid moet zich richten op sleuteltechnologieën waarin Nederland sterk is of kan worden, zoals benoemd in de Nationale Technologiestrategie, en deze expliciet verbinden aan relevante markten en ketens, waaronder defensie, energie, hightech, agrifood en zorg. Juist in deze combinaties liggen kansen voor economische groei, maatschappelijke impact én strategische autonomie. Positieve keuzes bieden richting aan bedrijven en kennisinstellingen en versterken publieke en private investeringen.

Industriebeleid vraagt bovendien om een kabinetsbrede aanpak, zoals ook het Advies Wennink duidelijk betoogt. Samenwerking met de industrie zelf is daarbij onmisbaar. Bedrijven – van mkb en scale-ups tot grootbedrijf – zijn vaak ook zelf strategische actoren in mondiale waardeketens. Structureel en intensief contact met sectoren en branches is nodig om beleid effectief vorm te geven en uitvoerbaar te maken.

Krachtig industrie- en innovatiebeleid gaat gepaard met substantiële investeringen, zowel publiek als privaat. Investerings- en testinfrastructuur, opschaling van deep-tech en innovatief mkb en verduurzaming van de (basis-)industrie moeten lonen. Daarbij is stabiliteit cruciaal: een betrouwbare fiscale basis onder innovatie, met instrumenten als de WBSO, Innovatiebox en 30%-regeling, is randvoorwaardelijk voor langetermijninvesteringen.

Tot slot vraagt het dichten van de Europese en Nederlandse innovatiekloof om een sterke focus op opschaling, productiviteitsgroei en talentontwikkeling. Sterke ecosystemen en ketens, waarin startups, mkb en grootbedrijf samenwerken, zijn de sleutel om internationaal verschil te maken. De Meerjarenagenda productiviteit en de voorgestelde Productiviteitsraad kunnen hier een belangrijke, ook praktisch ondersteunende, rol in spelen.

VNO-NCW en MKB-Nederland vinden het van belang dat het rapport Wennink met urgentie wordt opgepakt.

Wij vragen de Tweede Kamer om:

1. Het kabinet te verzoeken inzichtelijk te maken hoe de trajecten Wennink, het Industriebeleid, het 3% Actieplan en de NTS elkaar versterken, welke keuzes worden gemaakt en hoe regie en prioritering zijn belegd.
2. **Borg de stabiliteit en voorspelbaarheid van WBSO en Innovatiebox** als fundament onder innovatie- en industriebeleid, en verminder uitvoeringslasten, met name voor het mkb.
3. **Herstel het investeringsgat na het Nationaal Groeifonds** met een meerjarig, thematisch instrument, direct gekoppeld aan de Nationale Technologiestrategie.
4. **Veranker innovatiebeleid sterker in Europees beleid** door een nationaal EU-cofinancieringsfonds en betere aansluiting op het volgende EU-Kaderprogramma en het European Competitiveness Fund.
5. **Ruim innovatiebelemmerende regelgeving en nationale koppen actief op** en maak regulatory sandboxes structureel mogelijk om opschaling te versnellen.

5. AANBESTEDEN

5.1. Snelle Kamerbehandeling Wet Markt en Overheid

De Wet Markt en Overheid moet oneerlijke concurrentie tussen overheid en bedrijfsleven voorkomen. Vanaf de start in 2012 was duidelijk dat de wet niet goed functioneert, omdat overheden massaal gebruik maken van de uitzonderingsgrond ‘activiteiten van algemeen belang’, ook als daarvan geen sprake is. Ondernemers in uiteenlopende sectoren, waaronder horeca, afvalverwerking, recreatie en sport, ondervinden hierdoor oneerlijke concurrentie van de overheid.

Een wijzigingsvoorstel staat al geruime tijd op de agenda voor plenaire behandeling in de Tweede Kamer, maar is om onduidelijke redenen al vele malen. Wij gaan ervan uit dat het voorstel onveranderd en op korte termijn wordt aangenomen.

5.2. Verbetering rechtsbescherming van ondernemers bij aanbesteding

Ondernemers willen problemen in aanbestedingsprocedures het liefst op een constructieve, laagdrempelige manier oplossen. Daarvoor is het bestaande systeem van rechtsbescherming onvoldoende effectief. Het systeem bevat de juiste elementen, maar biedt aanbestedende diensten (te) veel vrijheid om hiervan af te wijken. Ondernemers ervaren dat hun klachten vaak onvoldoende of te laat worden beantwoord (na sluiting aanbesteding). Aanbestedende diensten wachten vaak het advies van de onafhankelijk Commissie van Aanbestedingsexperts niet af, of volgen de adviezen van de commissie niet op. Het Ministerie van EZ heeft eind vorig jaar een wetsvoorstel naar de kamer gestuurd, dat het evenwicht tussen de positie van de overheid en de ondernemer zal versterken. Wij zijn positief over het voorstel en gaan ervan uit dat het onveranderd op korte termijn wordt aangenomen. In logisch vervolg op dit voorstel vragen we de ministeries van EZ en Justitie ook een eventuele gang naar de rechter voor ondernemers te vereenvoudigen.

Bezwaar VNG

Het bezwaar van VNG dat hiermee infrastructurele projecten vertraging op zouden lopen, gaat niet op. Het voorstel is er juist op gericht problemen tijdens de aanbestedingsprocedure laagdrempelig op te lossen en juridische procedures achteraf te voorkomen. De vertraging (en kosten) van een kortgedingprocedure zijn aanzienlijk groter dan bij de voorgestelde klachtenprocedures. In zijn advies spreekt de Raad van State over een vertraging van 27 dagen, als de ondernemer *alle* mogelijkheden en termijnen in het voorstel maximaal benut. Hiervan is alleen sprake als de aanbestedende dienst faalt om klachten binnen de gestelde termijn te beantwoorden en de procedure moet worden opgeschort. De aanbestedende dienst heeft dit zelf in de hand.

5.3. Vermindering Bureaucratie en Regeldruk Inkoopdomein Rijksoverheid

In haar verslagen van o.a. 2023 en 2024 constateerde de Algemene Rekenkamer dat het inkoopbeheer van de Rijksoverheid niet op orde was. Het aantal onvolkomenheden bij inkoop bleek nog steeds erg hoog. Oorzaken waren volgens de AR de complexe regelgeving, schaarste aan deskundig personeel en onduidelijke verdeling van bevoegdheden. Op Kamervragen hierover verwees de minister van BZK onder andere naar het Programma Vermindering **Bureaucratie** en Regeldruk Inkoopdomein Rijksoverheid (**BRIR**) dat in 2023 werd gestart.

Doelstellingen van het programma waren het in kaart brengen van onnodig complexe regelgeving en het initiëren van projecten om deze te vereenvoudigen. De BRIR boekte in 2024 een succes met de verhoging van de drempelwaarden voor enkelvoudig onderhandse gunningen, waarmee de regeldruk voor kleinere opdrachten aanzienlijk afnam. Ook voor ondernemers. Daarna werd het stil rond het programma. Wij hadden hoge verwachtingen van het programma. We vragen ons af of het programma van BZK nog actief is. Als dit niet het geval is, willen wij EZ vragen het programma voort te zetten.

5.4. Enorme stijging regeldruk door Algemene Beveiligingseisen Rijksopdrachten

Op 1 januari jl. is het Ministerie van Binnenlandse Zaken gestart met de implementatie van de ABRO, in eerste instantie bij de Politie en het ministerie van Algemene Zaken. In de komende periode volgens de andere ministeries (14) en hun agentschappen (34). Daarna wordt de ABRO uitgerold over de ZBO's, decentrale overheden en vitale sectoren.

De ABRO staat haaks op alle pogingen om de regeldruk bij aanbestedingen voor bedrijven en overheden te verminderen. Het voorschrift bestaat uit ongeveer 450 eisen. De verplichte screening van ondernemers neemt 3 tot 9 maanden in beslag. Verklaringen worden per opdracht afgegeven. Ze gelden niet voor vervolgoopdrachten. Ook eventuele onderaannemers en leveranciers moeten worden gescreend.

Hoewel VNO-NCW en MKB-Nederland het belang van nationale veiligheid uiteraard onderschrijven, maken wij ons grote zorgen over de gevolgen van het huidige uitvoeringskader. Wij verwachten o.a.:

1. Een significante toename van de regeldruk voor ondernemers. Zij moeten aan honderden eisen voldoen. Bovendien moet het proces voor elke opdracht worden herhaald.
2. Een aanzienlijke vertraging bij opdrachtverlening. De opdracht wordt pas definitief gegund nadat het Nationaal Bureau Industrieveiligheid een positieve verklaring heeft afgegeven. Dit kan tot 9 maanden duren. Al die tijd moeten ondernemers hun offerte gestand doen en mensen, middelen en materieel beschikbaar houden. Als de gegunde partij niet voldoet, start het traject opnieuw.
3. Een verslechtering van de positie van het mkb bij overheidsopdrachten. De eisen zijn complex. Mkb'ers hebben vaak onvoldoende capaciteit, kennis en middelen om deze te beantwoorden en maatregelen te implementeren. Ook voor aanbestedende diensten verwachten wij aanzienlijke negatieve effecten. Complexiteit en bureaucratie nemen toe, opdrachten lopen grote vertraging op en kosten stijgen. Wij verwachten dat veel ondernemers afhaken, waardoor het aantal inschrijvingen op aanbestedingen nog verder zal afnemen.

We vragen de Tweede Kamer om:

1. Een spoedige plenaire behandeling en aanneming van de wijziging van de Wet Markt en Overheid, zodat oneerlijke concurrentie tussen overheid en bedrijfsleven daadwerkelijk wordt tegengegaan.
2. Overnemen van het wetsvoorstel ter verbetering van de rechtsbescherming bij aanbestedingen op korte termijn en ongewijzigd aan.
3. Voortzetting van het Programma Vermindering Bureaucratie en Regeldruk Inkoopdomein Rijksoverheid (BRIR), mogelijk binnen het regeldrukprogramma van EZ.
4. De implementatie en het uitvoeringskader van de Algemene Beveiligingseisen Rijksopdrachten (ABRO) on hold te zetten en kritisch te heroverwegen, ook naar aanleiding van de MKB-toets die binnenkort plaatsvindt.

6. COMPENSEER BTW-VERHOOGING LOGIES MET VERMINDERING REGELDRUK

De btw-verhoging op logies is inmiddels een feit en heeft grote negatieve gevolgen, met name in grensregio's. In onze buurlanden blijft het lage tarief behouden: Duitsland hanteert 7% BTW, België 6%. Hierdoor verschuiven veel bestedingen naar het buitenland. Verwacht wordt dat er forse omzetsdalingen zullen optreden bij logiesondernemers en daarnaast zijn er risico's voor de werkgelegenheid. De effecten reiken verder dan de logiesector en raken ook leveranciers, vervoer, retail, cultuur en gemeenten.

Een manier om deze kostenstijging te dempen en het gelijk speelveld in de grensstreek te herstellen, is het verminderen van regeldrukkosten voor de logies sector. De sector is circa 3 jaar geleden doorgelicht op regeldruk binnen het MKB-Indicatorbedrijven aanpak: MKB-Indicatorbedrijf Hotel. De regeldrukkosten voor dit modelbedrijf zijn 3% hoger dan de totale winst (wat betekend dat zonder regeldruk de winst meer dan verdubbeld zou zijn). Het rapport is al 2,5 jaar beschikbaar en er is nog niets uitgevoerd c.q. gereduceerd. Met een ambitieuze uitvoering van dit rapport, oftewel structurele verlaging van regeldrukkosten voor de logiesector, kan het gelijke speelveld van de logiesector worden hersteld, zeker voor de bedrijven in de grensstreek. De kabinetsdoelstelling om de regeldruk voor mkb-indicatorsectoren te verlagen is immers -20% regeldrukkosten.

We vragen de Tweede Kamer om:

1. Het kabinet te vragen om een plan van aanpak vermindering regeldruk hotels dat optelt tot -20% van de regeldrukkosten van het mkb-indicatorbedrijf hotel (modelbedrijf).
2. Het kabinet op te roepen hierbij extra oog te hebben voor bedrijven in de grensregio's.

7. ONDERNEMERSAGENDA RETAIL

Een cruciaal onderdeel van een gezonde economie is de retailsector. Winkels, webshops, filialen, franchisesamenwerkingen, zelfstandigen, ambachten en ambulante handel, in food en non-food, behoren tot de ondernemingen die het meest op dagelijkse basis worden bezocht. Ze zijn onderdeel van het maatschappelijk cement tussen burgers onderling en met het bedrijfsleven en zijn het hart van hun lokale samenleving.

In juli 2024 overhandigde MKB-Nederland de Ondernemersagenda "Vernieuwen, versnellen en verbinden" aan de minister van Economische Zaken. De agenda gaat in op knelpunten die spelen bij ondernemers en op de oplossingen die zij bieden voor grote maatschappelijke transities en opgaven. Per sector verschillen de knelpunten en de transities en daarom heeft de retail gezamenlijk de Ondernemersagenda Retail ontwikkeld en overhandigd aan minister Karremans. In deze sectoragenda zijn de meest prangende punten voor de ondernemers in de retail op een rij gezet, en wat ervoor nodig is om tot oplossingen te komen.

We vragen van de Tweede Kamer:

- Het kabinet op te roepen aan de slag te gaan met de Ondernemersagenda retail.
- En als onderdeel hiervan te vragen om een plan van aanpak vermindering regeldruk MKB-indicatorbedrijf Modewinkel, dat optelt tot -20% van de regeldrukkosten van dit modelbedrijf.

VNO-NCW en MKB-Nederland
Ramona van den Bosch
bosch@vnoncw-mkb.nl
06 - 11351748
